

млекара на пр. у мјесецу ожујку 1956. год. имала 1400 лит млијека више него истог мјесеца год. 1955., премда је ради рејонизације изгубила 4 земљорадничке задруге, од којих је добивала цца 1200 литара млијека на дан.

На крају морамо истакнути, да за рентабилну производњу млијека произвођач мора повећати производњу млијека и побољшати квалитету. Господарски рачун показат ће, да се све добро исплати.

Инж. Душан Витковић, Београд

МЕСТО И ПОЛОЖАЈ МЛЕКАРА У САВЕЗНОМ ДРУШТВЕНОМ ПЛАНУ ЗА 1956 Г.

Савезни друштвени план за 1956 годину дао је опште смернице за развитак читаве народне привреде па и млекарства. Место и положај млекара у друштвеном плану може се посматрати углавном са два основна становишта:

- 1) Утицај прописа о економским инструментима и мерама на економско-финансиско пословање млекара и
- 2) Систем и начин улагања инвестиција за унапређење млекарске индустрије (реконструкције и новоградње) у току 1956 године.

У погледу примене прописа о економским инструментима овај Друштвени план је увео извесне новине у односу на протекле планове. Основна карактеристика плана огледа се у томе што је извршена подела постојећих млекара на посебне категорије према природи основне делатности. Све млекарске привредне организације разврстане су у три категорије:

- а) конзумне (услугне млекаре)
- б) задружне млекаре и
- в) остале млекаре које имају карактер индустриског предузећа.

Највеће измене у плану за 1956 г. односе се баш на конзумне млекаре које су од 1 Јануара о. г. постале комунална предузећа*).

Тиме је по први пут положај и место конзумних млекара у народној привреди јасно регулисан и формално-правним прописом. Посебно је питање, како ће се ова законска одредба практично одразити на пословање конзумних млекара. Засад је јасно да се конзумне млекаре имају једнообразно третирати на читавој територији ФНРЈ и да више не може бити сумње о томе јесу ли конзумне млекаре трговинска или индустриска предузећа, пољопривредне или задружне организације или пак установе са самосталним финансирањем.

Овом Уредбом отклоњена је свака могућност двосмисленог тумачења или неједнаке примене прописа о економским инструментима или других привредних мера које се односе на конзумне млекаре.

* Уредба о изменама и допунама Уредбе о расподели укупног прихода привредних организација (Службени лист ФНРЈ бр. 10/56).

Проглашавајући услужне-конзумне млекаре комуналним предузећима мења се и систем примене економских инструмената и начин обрачунавања сталних доприноса друштвеној заједници. Напомињемо да су се ови прописи у ранијим друштвеним плановима примењивали на конзумне млекаре и на све остале привредне организације прехранбене индустрије.

Према цитираој Уредби висину амортизационе стопе и висину сталних доприноса друштвеној заједници, које ће уплаћивати конзумне млекаре, одређује Народни одбор општине, односно среза. Оваква формулација о примени економских инструмената ставља конзумне млекаре у потпуну пословну надлежност Народног одбора среза. Народни одбор среза у стању је сада да својом финансиском политиком према млекари, далеко боље интервенише на тржишту млека у побољшавању снабдевања градских потрошача свежим млеком. Теориски не би требало више да постоје никаква спорна питања између млекаре која тежи да послује по принципима радничког самоуправљања као и све друге привредне организације и града који тежи да по што повољнијим ценама обезбеди довољне количине млека за снабдевање града.

Ове тежње сада се усклађују и свде на заједничко решење кроз финансиску политику града према млекари. Овим се у основи мења и досадањи систем регресирања и давања разних дотација конзумним млекарима. Паралелно са одређивањем висине амортизационе стопе и сталних друштвених доприноса, град ће имати бољи увид и непосредни утицај на економско финансиско пословање млекаре.

Остаје да се практично провери како ће се пословање конзумних млекара, као комуналних предузећа одвијати у новоствореним условима на подручјима осталих комуна одакле ће се млеко откупљивати, а које су заинтересоване за рад млекаре не као услужног предузећа, него извора прихода среског буџета и инвестиционог фонда.

Даље измене у раду и пословању конзумних млекара односе се на ослобађање плаћања савезног пореза на добит (50% добити). Иако ова измена за постојеће млекаре није од посебног интереса, јер оне нису ни исказивале неку добит, она је од ванредног значаја за нове млекаре које су у току изградње и чије се пуштање у погон очекује током године. Као што је познато, нове млекаре се подижу добијеним зајмовима из општег инвестиционог фонда. Оне су дужне да врате заједници позајмљена средства путем отплаћивања годишњих анuitета. Отплата анuitета обрачунава се после уплаћеног савезног пореза на добит. Практично је то значило да је добит морала да изнесе најмање један и по пут више него висина годишњег анuitета. Реализација оволике добити није се могла очекивати ни од једне конзумне млекаре. Отуда се овим новим млекарима пружају врло повољни услови за нормално пословање.

Другу категорију чине задружне млекаре које у друштвеном плану за 1956 годину нису обухваћене посебним појмом нити се као такве посебно третирају. Интересантно је да се ни у напред наведеној Уредби, где се даје посебна дефиниција о пољопривредним организацијама, задружне млекаре не спомињу. Према томе, ће место и улога задружних млекара у друштвеном плану, било као самосталних предузећа или погона појединих задруга, зависити од типа задруге којој припадају. При оваквој формулацији на задружне млекаре примењиваће се они прописи о економским инструментама, који се односе на односни тип задруге, специјализоване, опште земљорадничке задруге, сељачке радне задруге, самосталне економије итд.

Уколико постоји у плану извесно диференцирање појединих типова задруга, то ће се свакако одражавати у крајној линији и на финансиско пословање задружних млекара.

У трећу групу дошле би све остале млекаре које су више-мање занатска или индустриска предузећа. Основна делатност ових предузећа је прерада млека у разне млечне производе, која има занатски или индустриски карактер. Овде су увршене и фабрике млека у праху.

За ове млекаре и фабрике млека нема у друштвеном плану за 1956 годину никакве промене, сем оних општих измена које се односе и на све остале привредне организације прехранбене индустрије. Но, ипак постоје извесне могућности да се добију неке олакшице које су остављене у плану да се накнадно могу допуњавати и мењати. Рада се о највишем проценту амортизованог фонда које могу привредне организације појединих привредних области или грана користити за куповину иностране робе и иностраног материјала. Засад је овај проценат утврђен на 10% фонда који се може користити по одредбама плана.

Што се тиче будућег улагања инвестиција за изградњу млекара, друштвени план за 1956 г. не третира млекаре као посебну категорију, нити предвиђа одвојене инвестиције.

Ово се питање и не поставља обзиром на опште смернице и принципе развитка привреде и разраде плана. Од интереса је једно друго питање како су и да ли су уопште млекаре третиране кроз поједине привредне гране: пољопривреду, индустрију, трговину занатство?

Ни у овим одредбама плана где се говори о појединим привредним гранама, млекаре нису посебно обухваћене. Чак ни у оном делу где се говори о развоју пољопривредне производње, мерама за проширење и унапређење сточарства као о и мерама за побољшање организације тржишта пољопривредних производа.

За даљи развој пољопривредне производње предвиђа се повећање инвестиционих улагања поред осталог и за објекте за прераду и чување пољопривредних производа.

На први поглед нормално би било да би у ове објекте требало укључити и млекаре. Међутим, није тако, пошто се таксативно набрајају облици и форме како ће се ова средства инвестирати, не укључивши млекаре. У набрајању мера за развој и унапређење сточарства млекаре такође нису узете у обзир као један од елемената за његово унапређење.

Према друштвеном плану за 1956 годину улагање нових инвестиција у млекарству, оријентише се углавном на изградњу млекара при задружним организацијама нарочито земљорадничким задругама општег типа. Свакако, оваква ће оријентација врло позитивно утицати на развој млекарства у целини. Но, поставља се озбиљно питање, како ће се финансирати изградња кооперативних млекара и индустријских објеката већег типа и капацитета но што је домен задружних млекара. Делимично инвестирање ових објеката предвиђа се из средстава намењених индустрији. Ова средства су планирана за она улагања у пољопривредној производњи и у циљу сређивања тржишта пољопривредних производа које могу дати најбржи ефекат. Колико ће млекаре узети учешћа у овим фондовима, остаје засад отворено, јер ће то зависити од накнадних услова који ће се постављати конкурсима. Обзиром на расположиве фондове нема много изгледа да ће се овим путем обезбедити потребне инвестиције за новограђу.

Према општим смерницама датим у плану, усмеравање инвестиционих улагања у току 1956 године треба да се првенствено оријентише на реконструкције и рационализације у циљу повећања производње за извоз и личну потрошњу.

Нарочито се потенцирају оне реконструкције и рационализације у прерађивачкој индустрији, које ће што мање ангажовати домаће инвестиције за грађевинске радове. Општа оријентација је у томе, да се што више средстава ангажује за набавку домаће и стране опреме која би се што брже амортизовала и отплатила кроз сопствену производњу. С те тачке гледишта друштвени план за 1956 годину пружа изванредну прилику постојећим погонима са застарелом опремом, које би требало реконструисати у техничком смислу. Реконструкције би требало усмерити у правцу усавршавања техничко-технолошких процеса, проширења и усклађивања уских грла производње, побољшања квалитета производа и начина паковања и лагеровања робе.

За извесне веће реконструкције и новоградње могу се у 1956 г. употребљавати и средства амортизационих фондова, уколико се ради о производњи артикала за личну потрошњу и извоз. Очигледно је да се овом одредбом могу користити и млекарски погони.

Из свега произлази да одредбе друштвеног плана за 1956 г., уколико се односе на инвестициона улагања, пружају врло повољне могућности постојећим млекарима да се обнове и изврше потребне реконструкције. У ту сврху требало би што пре припремити одговарајуће инвестиционе програме са потребном економско-техничком документацијом како би се могло благовремено узети учешћа у конкурсима који се очекују.

Ово би углавном биле основне карактеристике друштвеног плана за 1956 годину које се односе на млекаре. Но и поред неких новина и побољшања положаја извесних млекара, у плану је остала једна празнина која ће прилично негативно деловати у пракси на добар део млекара. Исто као и досад извесне поставке плана двосмислено ће се тумачити од стране локалних привредних органа, јер нису донети организационо-правни прописи који би регулисали место и положај млекара у народној привреди (сем конзумних).

Отуда статус млекара остаје и даље отворено питање које би требало решити јер је оно база за решење многих проблема који постоје у млекарству.

Исто тако не постоје јасне одредбе које регулишу које се млекаре имају сматрати мањим или већим предузећима. Тумачење Државног секретаријата народне привреде (Д. С. бр. 7477/55) даје извесне критерије на основу којих би требало оценити која се предузећа имају сматрати мања или већа, али не и званично гледиште.

Најбоље је хладно пастеризирано млијеко!

*Љећи ушажује жеђ, а хранивије је од осталих без-
алкохолних и алкохолних пића!*
